Írta: Tábori László
2015. március 13. péntek, 08:50 - Módosítás: 2018. április 03. kedd, 19:42

OROSZ ISTVÁN NYOMÁBAN Búcsújárás Jászladányon II. rész

2.1. Mátraverebély-Szentkút története

A szentkút eredetét a néphagyomány Szent Lászlónak tulajdonítja. Történelmi tény, hogy a vidéken Szent Lászlónak erős harcai voltak a kunokkal. A monda szerint a király felderítő útra indult a Cserhátba. Itt a Szentkút völgyében haladt előre, kissé megelőzve kíséretét. A kunok felismerték a királyt és nagy zajjal rátörtek. A veszedelem láttán a király megsarkantyúzta a lovát, átugratta a szakadékot és sebes vágtatással száguldott át a völgyön. A köves talajon lovának patkója nyomán források fakadtak. (3. kép)

Okmányban először 1290-ben szerepet a Szentkút: „Ad fontem Vereb”. A régi írások a szentkút mellett csak egy kis kápolnáról tesznek említést, melyet 1542 körül a törökök felégettek. A török hódoltság idején a magyarok súlyos váltságot fizettek az egri és szécsényi pasáknak azért, hogy ide jöhessenek zarándokolni.

A Szentszék a búcsút először a verebélyi templomhoz kötötte. 1400 szeptember 9-től keltezve IX. Bonifác pápa a verebélyi Nagyboldogasszony templomnak azt a búcsút engedélyezi, ami Assissiben a Porcinkula templomban nyerhető.

A XI. Kelemen pápa által, 1710-ben engedélyezett teljes búcsú volt az első, amit már maga Szentkút nyert el. Eddig, bár a Szentkútra való tekintettel adta a Szentszék a búcsút, de azt mindig a verebélyi templomhoz kötötte. Ezentúl a búcsút a szentkúti kőkápolna meglátogatásához fűzte.

A mai kegytemplomot Almásy János, a jászok és kunok főkapitánya építtette, és ő volt az aki ferenceseket telepített le az épülő templom mellé. A mai templom 1763-ra készült el barokk stílusban. Hossza kívülről mérve 27,5 méter, szélessége 17,5 méter. Főoltára Mária mennybemenetelének tiszteletére készült. A tágas hajóban levő két oltár közül az egyik Szent Anna, a másik Páduai Szent Antal tiszteletét hirdeti. A templom belső méretei: hossza 25 méter, a hajó szélessége 15 méter, a szentély 8,5 x 7,5 méter.

A kegyhelynek ettől az időszaktól kezdve megnövekedett a látogatottsága, amire utal VI. Pius pápa 1782. július 17-én kiadott búcsúengedélye is, amely hatra növeli az engedélyezett búcsúk számát. (1. sz. melléklet)

A 19. és 20. század első felében a búcsúsok zavartalanul és roppant nagy számban özönlöttek Mátraverebélyre. IX. Pius pápa 1926-ban, az év minden napjára teljes búcsút engedélyezett Szentkútra.

Igazán nagy változás 1950-ben volt, amikor feloszlatták a szerzetesrendeket, és korlátozták a búcsújárásokat. A Szentkúton is jelentős volt ez a változás, tíz ferencesnek kellett ekkor elhagyni a kegyhelyet, a tulajdoni viszonyok pedig megváltoztak, hiszen egyházi tulajdonban csak e kegytemplom és a lourdesi barlang maradt. (4. kép)

A kegytemplomot 1968-ban szentelték fel. Ekkor VI. Pál pápa újabb búcsúengedélybe részesítette a kegyhelyet. Az ide zarándokló hívek, évente két alkalommal nyerhettek teljes búcsút: Nagyboldogasszonykor, és egy tetszés szerint választott alkalommal.

A búcsújáróhely történetében a legnagyobb megtiszteltetést az a pápai rendelet hozta, amit 1970. április 26-án hirdetett ki Szabó Imre püspök, apostoli kormányzó. (2. sz. melléklet) A rendelet szerint VI. Pál pápa a mátraverebély-szentkúti kegytemplomot basilica minor rangra emelte, és megadta mindazokat a kiváltságokat, amelyek ezzel jártak:

– 1; Teljes búcsú elnyerésének lehetőségei évi négy alkalommal (június 29., augusztus 2., augusztus 15., és egy szabadon választott napon)

– 2; A Szentszéket ábrázoló két kulcs ábrázolásának joga, a bazilika zászlaján, pecsétjén és a felszerelési tárgyain.

– 3; A Hiszekegy mondásának joga minden olyan hétköznapi misén, ahol zarándokcsoport jön össze.

A rendszerváltás újra felpezsdítette Mátraverebély-Szentkút életét, addig elfeledett hagyományok és fogadalmak újultak meg, illetve jelentősen megnőtt az addig is töretlenül járó búcsúscsoportok száma

2.2 Mátraverebély - Szentkút kutatástörténete

A búcsújárás kutatástörténete című fejezetben említett művek közül több foglalkozik Mátraverebéllyel, magával a kegyhellyel, illetve az ide történő búcsújárással. Azonban ezeken túl számos könyv jelent meg, ami kifejezetten csak a Szentkút történetével foglalkozik. A legelső Szentmihályi Mihály könyve ”Folyó vízzé nevelkedett kiskút az az mátraverebélyi, vagyis....” 1797-ből. [1] Szentmihályi rengeteg adatot közöl a kegyhelyről. Ír a történetéről, környékéről, könyve második felét pedig a Szentkút vizétől történt csodás gyógyulások leírásának szenteli. Elég hiteles bizonyítékul szolgál az általa harminchetedikként felsorolt gyógyulás, melynek alanya saját maga volt. Majd egy évszázad különbséggel – 1889-ben – közli Salgó János Esztergom egyházmegyés pap, nagysallói alesperes és plébános a „Szent-kúti emlékek” című könyvében Szentkút történetét, és saját gyógyulásait is.
[2]
Mihályi Cézár ferences áldozópap, szentkúti lelkész a fent említett munkát átdolgozva, bővítve ima és énekes részekkel adta ki könyvét 1889-ben.
[3]
A XX. század első ezirányú munkája Fludorovics Zsigmond – áldozópap, főgimnáziumi tanár – tollából született 1913-ban Mezőkövesden „Mátraverebélyi-Szentkút” címen.
[4]
Chinorányi Ede cisztercita tanár „Mátraverebélyi Szentkút Kegyhely Története” címmel 1929-ben Gyöngyösön adott ki egy értékes művet, melyben felhasználta Benkovics Mihály kéziratát, aki 1734-től 23 évig volt Szentkút lelkésze.
[5]
Amikor a kegyhely a ferencesek kezébe került, ők is kötelességüknek érezték hogy időről-időre kiadják a Szentkút történetét. P. Uzdóczy Zadravecz István ferences püspök 1934-ben jelentetett meg könyvet a következő címmel: „Mátraverebély-Szentkút”. A Kegyhely Története. Ájtatosságai és Énekei.
[6]
Majd P. Roznik Rajnér ferences pap adott ki 1939-ben egy könyvet „Mátraverebély-Szentkút múltban és jelenben imákkal és énekekkel”.

A rendszerváltás után két könyv jelent meg Mátraverebély történetéről. Az első – Dr. Vosnik Imre műve – röviden és tömören mondja el a kegyhely történetét. [7] A második alig egy éve jelent meg „Palkó Julián-Orbán Márk: Mátraverebély-Szentkút kegyhely és a Nagyboldogasszony Bazilika”
[8]

. Ez a könyv a fent említett művek felhasználásával, az eddigi kutatások összefoglalását adja bőséges ének és imagyűjteménnyel.

2.3. A szentkúti kegyszobor

A szentkúti kegyszobor eredetére eddig semmiféle hiteles adatot nem találtak, eredete már a 18. század végén ismeretlen volt.

„Bizonnyára tsudálkozásra méltó állapot senki az említett Lelki Atyák közöl e templomnak nagy oltárán lévő szent képnek eredetéről és egyéb környül álló állapotiról sok írási között emlékeztet nem tészen. Erről vagy megfelejtkeztek, vagy semmi valóságot írni nem tudtanak, mely üdöben tudniillik, honnét, kinek költségével készítetett, ide küldetett, vagy hozatott ez a kép. Különbféle beszéd vagyon ugyan, de azzal semmi bizonyost nem lehet erősítenünk. Azt inkább itélhettyük, hogy mennyivel inkább fogyatkozik ez iránt az emberek, emlékezete, annyival jobban bizonyíttatik e Szent Képnek régisége.” [9]

„Ülő Boldogasszony a térdén az áldást osztó és országalmát tartó gyermek Jézussal. Mária a jobb kezében jogart tart. Alkotója ismeretlen. Festett faszobor, Mária fején fekete emberi haj, megkoronázott és öltöztetett. Jóllehet, a ferencesrendi kegytemplomról szóló irodalom a szobrot a kegyoltár tartozékaként a XVIII. századra datálja, ezzel ellentétben a jelenlegi kegyszobor nem egyezik a XVIII. században tisztelt, s több egykorú ábrázoláson fennmaradt szobor típusával. A metszeteken az álló Mária jobb karján ül a gyermek Jézus. Ebből az eltérésből arra lehet következtetni, hogy ismeretlen okból, de legkésőbb a XIX. végén az eredeti kegyszobrot újjal cserélték fel.” [10] (5. kép)

3.1. Vallási élet Jászladányon

A ladányiak vallási élete három nagy csoportba foglalható: 1, jeles ünnepek vallási szokásai; 2, mindennapok vallási szokásai; 3, búcsújárás. Dolgozatom ezen fejezete a jeles napok vallási életéből ad egy kis ízelítőt, hiszen ezeken az ünnepeken azok a falusiak vannak jelen, akik a búcsújárások aktív résztvevői.

A vallásos élet fontos színhelye a templom (6. kép), mely számos művészettörténeti kincset őriz: Hordozható Mária /18. század/ (7. kép), Tabernákulum (9. kép), Keresztelő kút /18. század/ (9. kép). Jászladányon fontos szerepük van az egyházi műemlékek között a kőkereszteknek, melyeknek állítása a XIX. században volt a leggyakoribb. Összesen 18 kőkereszt található a faluban. (10., 11. kép)

Vízkereszt napján a nagymisén szentelik meg a vizet. Előzőleg balzsamot és sót tesznek bele. Az emberek hazaviszik, és a szobában lévő szenteltvíztartóba tesznek belőle. A faluban nem szokás az évenkénti házszentelés. „Pár házat szentelünk meg vízkeresztkor, kb. tízet évente. Krétával felírjuk: 19GMB99 - GMB = Gáspár, Menyhért, Boldizsár - a falra. Közben ezt mondjuk: - A mi Urunk Jézus Krisztusnak a kegyelme erősítse, segítse, védelmezze e házat és annak minden lakóját.” [11] „Mikor hazajövök a miséről, körbeszentelem a házat, megszentelem a kamrát, a szobákat, az ólat. Este minden nap lefekvés előtt megszentelem a szobát, majd keresztet vetek.” [12]

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepét mindig a naptári napján tartják (február 2.). A gyertyaszentelés a fél nyolckor kezdődő misén történik. Mise előtt a bejövő emberek egy asztalkára ráteszik a gyertyáikat, de egy-két gyertyát maguknál tartanak. Ezután aki teheti, meggyón. A szentbeszéd kezdetekor mindenki meggyújtja a nála maradt gyertyát. A pap először az asztalra elhelyezett gyertyákat szenteli meg, majd azokat is, amelyek a hívőknél vannak. Utána körmenetet tartanak a templomban az égő gyertyákkal.

Van, aki egy gyertyát több éven át is megszenteltet, van, aki szenteltet gyufát is, hiszen egyesek szerint „jön majd a háromnapos sötétség, és akkor csak a szentelt gyertya ég, és a szentelt gyufa lángol.” [13] Szentelt gyertyát még ma is gyújtanak vihar esetén, vagy ha beteg, haldokló, halott van a háznál, s így imádkoznak mellette.

A templomban Balázs-napján (február 3.) tartják a Balázs-áldást. A hívők nyaka elé egy kétágú, piros szalaggal átkötött gyertyát tart a pap (12. kép). Miközben odatartja a gyertyát, a következőket mondja: „Szent Balázs püspök és vértanú közbenjárása által szabadítson meg téged Isten a torokbajtól és minden más bajtól. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.” [14] Az emberek hisznek benne, hogy megvédi őket a torokfájástól-bajtól. A Balázs-áldást megtartják a naptári napján és az azt követő vasárnap is, mindkét alkalommal az összes mise végén.

A Szűzanya 1858. február 11. és július 16. között többször megjelent Bernadette

Soubirous-nak Lourdes-ban. A jelenések nyomán történt rendkívüli események és csodák nagyon sok embert nyertek meg a hit és az egyház számára. [15] Jászladányon – Bernadette-re emlékezve – a múlt század vége óta tartanak ájtatosságot. Ez 18 napig tart, mivel a Szűzanya ennyiszer jelent meg. Az ájtatosság a Lourdes-i zsolozsmák (Lexikon kft. Salgótarján, illetve Tűzkő nyomda kiadásai) című könyvecskéből történik. (3. sz. melléklet) A február 11. és 28. közötti időszakban az ájtatosságot végzők csoportonként, 3-4 háznál gyűlnek össze, itt imádkoznak és énekelnek Szűz Máriához és Bernadette-hez. Majd a 18 nap letelte után minden csoport misét mondat a templomban. A faluban egy lourdesi kápolna is van a templom mellett. (13. kép) A kápolnát 1898-ban építették, a Mária-szobrot Budapestről hozták. Egy lourdesi barlangot is emeltek a temetőben (14. kép) Nagy Ágoston és Kátai Piroska sírja fölé.

A hamvazkodás az előző évi virágvasárnapi szentelt barkával történik. Ezt megszárítják, összetörik, majd elégetik, s a hamut megszentelik, Hamvazószerda főmiséjén a pap belemártja ujját a hamuba és keresztet rajzol a hívők homlokára. Közben ezt mondja: „Emlékezzél ember, hogy porból vagy és porrá leszel.” Újabban más az intelem: „Térjetek meg és higgyetek az üdvösség örök hírének.” [16] Hamvazkodás van a rákövetkező vasárnap is, ha valaki a napján nem tud ott lenni.

A nagyhetet a virágvasárnap előzi meg, ilyenkor szokás a templomban a barkaszentelés, bár újabban szentelnek már aranyesőt és jácintot is. A templomot szépen feldíszítik virágvasárnapra, az oltárra barkát tesznek. A pap megszenteli a barkát, majd körmenetet tartanak, de csak a templomban. Ilyenkor adják elő a Passiót is, fenn a karzaton. Máté passiójából énekelnek részleteket, ezzel elevenítik fel Jézus jeruzsálemi bevonulását. Sajnos, a Passiót éneklők létszáma egyre jobban csökken. A mise végeztével az emberek a barkát hazaviszik, berakják a szobába vagy kirakják a verandára (van, aki a temetőbe is visz ki belőle). Úgy tartják, ha szenteletlen barkát visznek be a szobába, sok lesz a légy, míg a szentelt barka elűzi azokat. De más hiedelem is kapcsolódik hozzá: „Égetek egy kis barkát vagy sátorfüvet, ha dörög az ég, villámlik. Ez általában elmulasztja.” [17]

Nagycsütörtök este már csak csonka mise van, ilyenkor szólalnak meg a harangok utoljára nagyszombatig. Ebben az időszakban egy fából készült, kézzel hajtott kereplővel jelzik az időt. A harangok elnémulása jelzi a szomorúságot. A mise nagyon díszes. „Az oltárokat megfosztják, a glória nem szól. A terítőket felhajtják, a gyertyatartókat elfektetik, ezeket így hagyják és reggel állítják vissza.” [18]

A nagypénteki mise este fél hatkor van, akárcsak csütörtökön és szombaton. Nagypéntek este a mise elején Passió van, amit helybéli férfiak, asszonyok adnak elő. Főbb

szereplők: Jézus, Júdás, Péter, a főpap és Pilátus. a Passiót a kántor szervezi. A próbák már húshagyó kedden elkezdődnek, utána minden kedden van próba. Nagypénteken eljátsszák Krisztus ostorozását és halálát. „Ilyenkor már az Úr Jézus el van takarva. Ott van neki a sírhelye a Jézus szíve oltár előtt. Ott fekszik a halott Jézus. Nagyon szépen körül van villannyal világítva. Belül színes égők vannak. Mielőtt egy terítővel eltakarjuk a Jézust, szépen letörölgetjük. Belülre a szobor mögé a falhoz 5 vázát rakunk, mindegyikbe 3 szál szegfűvel. A szentsír elé pedig három vázába virágokat teszünk. (15. kép) A Jézus szíve le van takarva egy nagy fehér lepellel. Felteszünk rá egy keresztet, aztán keresztbe egy dárdát. Van egy stóla, amit a keresztre ráteszünk, ez az én feladatom vagy 30-40 éve. Felmegyek a létrán és ráhelyezem.” [19] (16. kép) Az oltár teteji deszkára az Oltáriszentséget teszik rá. Ennek két oldalára virágok raknak. A nagypéntek a vallásos családok igen szigorú böjti napja. Délig általában semmit sem esznek. Ebédre is csak zsírtalan ételek - cukros mákos tészta, mézes mákos tészta - kerülhetnek az asztalra. A vacsora általában tejes étel: tejleves, tejbegríz, esetleg vajas kenyér. Aki szigorúbban tartja a böjtöt, estére csak üres teát iszik.

Még a nagyszombati esti mise előtt történik a tűz- és vízszentelés. Tüzet raknak az oltár elé, parazsat készítenek, a füstölőre tömjént tesznek, azzal megfüstölik a parazsat. A szentelt tűzről gyújtják meg a húsvéti gyertyát. Ezen rajta van az adott évszám, fölötte egy alfa, alatta pedig egy omega. Aztán az öt sebhely jelzéseként öt bearanyozott tömjéncsomó. Egy kis asztalra rakják fel a szenteltvíztartót, a még benne lévő vizet a virágokra, illetve a fák tövére öntik. „Úgy öntjük, hogy nehogy valaki a szenteltvízen taposson. Ezután friss vizet teszek bele, virágokkal fel szoktak ékesíteni, két oldalra teszek virágot. Akkor megszentelik a vizet.” [20] Ezután öröménekek hangzanak el, majd kilenc ószövetségi olvasmány. Ezután felharsannak a harangok, megszólal az orgona és átbillenünk az Újszövetségbe. Felolvasás következik Szent Pál leveléből. „Nyolc óra körül van a feltámadási körmenet. A feltámadt Krisztust viszi elöl egy férfi, utána jönnek a keresztek és lobogók. Majd a supellátot viszik, az alatt megy a pap az Oltáriszentséggel. Mellette pedig 3-3 ember fáklyával mindkét oldalon. Utánuk mennek az asszonyok. Megkerüljük a templomot énekkel, harangszóval. A körmenet ideje alatt feltámadással kapcsolatos énekeket éneklünk. Majd bevonulunk a templomba.”
[21]
„A Krisztus-szobrot visszarakjuk a helyére, egészen pünkösdig ott van.”
[22]

Húsvétvasárnap reggel kimennek az emberek a temetőbe, keresni Krisztust. „Ott van egy Kálvária, imádkozunk, énekelünk. Régen ez éjjel 3-kor volt, de az oroszok után megszűnt. Akkor jártunk a templomba éjjel 3-kor, de az nem olyan volt.” [23] Majd vasárnap is van körmenet a feltámadt Jézussal.

Szentháromság napján van Jászalsószentgyörgyön - falunk testvéregyházánál - a templombúcsú. A misét a jászladányi pap tartja. Sokan átjárnak a misére és a búcsúvásárra is.

„Szent Rita Ünnepe előtt 15 csütörtökön át végezzük a Szent Rita-ájtatosságot. Ilyenkor Szent Rita egy-egy erényén elmélkedünk, majd elvégezzük a Szent Rita-litániát és az olvasót. Befejezésül elmegyünk Budapestre a Kun utcai Szent Rita-templomba általában úgy 15-20-an. Napján és rákövetkező vasárnap is tartanak búcsút. Ezt én vezettem be kb. 12 éve a faluban.” [24] Az ájtatosságot az erre a célra szerkesztett könyvből végzik. - Szent Rita tiszteletére. Összeállította a Szent Rita lelkészség munkaközössége. Ecclesia, 1985.

Jászladányon az Úrnapját a rákövetkező vasárnapon nagymise után díszes körmenettel ünneplik. "Egy asztalt ketten-hárman csinálnak. A virágokat ők hozzák az asztal feldíszítésére, de hoznak más asszonyok is. Az asztal előtt szőnyeg van, ennek a két oldalát fel szoktuk díszíteni virágokkal. Ezt hívják sátorfűnek. Az emberek ezt hazaviszik és odaadják a jószágnak, lepréselik az imakönyvbe, de van aki visz ki belőle a temetőbe is. Szóval van egy asztal, leterítjük egy terítővel. Az asztalon rajta van a feszület, két oldalán gyertyák és virágok mindenütt. Főleg rózsa van, rezgőfátyolba, de veszünk szegfűt is. Ezt reggel még mise előtt készítjük el.” [25] Elöl szórják a kisfiúk és lányok a virágot - régen csak az akkor első áldozók szórhatták, ma már bárki, akit be tudnak fogni. Utánuk mennek a férfiak, akik általában 4 lobogót és egy feszületet visznek. A férfiakat a harangozó követi a füstölővel. Ezután a pap viszi az Oltáriszentséget a baldachin (supellát) alatt. Ezt 4 férfi tartja. Mellettük áll oldalról négy férfi fáklyákkal. Utánuk pedig következnek az asszonyok. A körmenet húsvétkor, úrnapkor és búcsúkor is ugyanazon az útvonalon halad. Mikor a pap odaér a sátrakhoz, a hívők megállnak, letérdepelnek. A pap lehelyezi az oltárt jelképező asztalra az Oltáriszentséget. Majd imát mond. Megszenteli az oltárt, ezáltal a világtájakat is. Latinul, majd magyarul énekel. Aztán tömjénnel megfüstöli az oltárt. A hívek imádkoznak, majd énekelve mennek át a másik oltárig - az énekek az Oltáriszentséggel kapcsolatosak - közben a nép szedegeti a sátorfüvet. A körmenet után mindenki hazaindul. „Hozok virágok az útszéli keresztre, amit máskor is feldíszítek.” [26]

Sarlós Boldogasszony (július 2.), a templombúcsú napja fontos közösségi ünnep, hiszen ilyenkor a falu majd minden családjához érkeznek vendégek, akik távolabbi falvakban, városokban élnek. Az ünnepi szentmise 10 órakor kezdődik, ezt a jászalsószentgyörgyi plébános tartja. A mise után szentséges körmenet van - kereszttel, zászlókkal - a templom körül. A mise vendége volt többször is a jászladányi születésű Tálas Ernő, aki a Stockholmi Opera tagja. Ezen a misén főleg vendégek vannak, hiszen a máskor biztos miséző férfiak és asszonyok otthon sütnek-főznek, fogadják a rokonokat. Viszont ők elmennek a reggeli és esti misére. A templomi búcsú jelentőségét átvette a búcsúvásár, amit a falu vásárterén rendeznek. Ma már ez a hely az ünnep középpontja. Régen a templombúcsút mindig a napján tartották, de az ötvenes évek óta július első vasárnapján van a jászladányi templombúcsú. Bár a század elején is tettek arra kísérletet, hogy ne a napján tartsák: „Nagyanyáméktól hallottam, hogy a főszolgabíró eltette a búcsú napját a Sarlós Boldogasszony napját követő vasárnapra. Megverte az Isten, mert minden családja bolond lett. Ezután sokáig a napján tartották.” [27] S íme ennek

a "legendának" egy régebbi változata: „Sarlós Boldogasszony, mintegy a bőség, termékenység égi pártfogója: a jászkunok különösen kedvelt templomdedikációja. Hogy tisztelete mennyire belegyökerezett a jászladányiak lelkébe, sajátosan mutatja a következő helyi történet. Amikor Sarlós Boldogasszony napja megszűnt parancsolt ünnep lenni, az akkori bíró, Cs. J. azzal a kérelemmel fordult az egri érsekhez, hogy az aratási munkákra való tekintettel a búcsút ne a napján, ha az hétköznapra esnék, hanem a rákövetkező vasárnap tartsák meg. Az érsek bele is ment. Nem sokkal később Cs. J. megzavarodott, sok csapás érte az egész családot azután is. A nép között még most is él az a hit, hogy ezeknek a megpróbáltatásoknak oka az, hogy a család őse a búcsút eltétette eredeti napjáról, nem ülik meg olyan fénnyel Sarlós Boldogasszony ünnepét, mint azt valamikor tették. Ez a néphit olyan hatással volt a család élő tagjaira, hogy nemrégiben az érsek az ő kérelmükre helyezte vissza a búcsú napját július 2-ára.”
[28]

A mindenszentek és a halottak napja mára teljesen összefonódott a faluban. Az emberek igyekeznek a hozzátartozóik sírját mindenszentek előtt megtisztítani, feldíszíteni. A távolabbi hozzátartozók is hazajönnek ilyenkor, főleg az előtte lévő hétvégén. Kimennek a temetőbe, elmennek a még élő rokonaikhoz. Mindenszentek napján ünnepi mise van. Délután pedig kivonul a pap a temetőbe. A kálvárián, elmondja a halottak litániáját, majd a hívek énekelnek. Ezután mindenki elvonul a saját halottjaihoz. Majd a temetőből kijövet az asszonyok gyertyát gyújtanak a bejáratnál levő Szűz Mária-szobornál. A templom melletti parkban lévő két emlékművet - az I. és II. világháború hősi halottjai - az önkormányzat tartja rendben. Virágokat, gyertyákat pedig a hozzátartozók visznek. (17.-18 kép)

„Karácsonykor az éjféli miséig az időt imádkozással, beszélgetéssel, kártyázással ütjük el. Többen is összejövünk egy háznál, és közösen indulunk az éjféli misére.” [29] Az éjféli mise előtt az iskolások pásztorjátékot adnak elő, ami félórás általában. Ezen a misén teljesen tömve a templom, hisz talán a karácsony a legközkedveltebb keresztény ünnep.

---

[1] Szentmihályi M., 1797.

[2] Salgó J., 1889.

[3] Mihályi C., 1889.

[4] Fludorovics Zs., 1913.

[5] Chinorányi E., 1929.

[6] P. Uzdóczy Zadravecz I., 1934.

[7] Dr. Vosnik I., 1991.

[8] Palkó J.-Orbán M., 1999.

[9] Szentmihályi M., 1797. 106.-107.

[10] Bálint S. - Barna G. 1994. 338.

[11] Pataky Vidor a.k.

[12] Sebők Viktória a.k.

[13] Harján Istvánné a.k.

[14] Pataky Vidor a.k.

[15] Dr. Szántó K., 1987. 1014.

[16] Pataky Vidor a.k.

[17] Sebők Viktória a.k.

[18] Sebők Viktória a.k.

[19] Sebők Viktória a.k.

[20] Sebők Viktória a.k.

[21] Sebők Viktória a.k.

[22] Szász Ferencné a.k.

[23] Sebők Viktória a.k.

[24] Pataky Vidor a.k.

[25] Gaál Antalné a.k.

[26] Harján Istvánné a.k.

[27] Szász Ferencné a.k.

[28] Bálint Sándor, 1941. 198.-199.

[29] Harján Istvánné a.k.